

Фіолетова тінь

Святослав Ольшенко-Вільха

Сидів біля ліжка на низенькому ослінчику. Жадібно, з розпукою вдивлявся у винищене, схороване обличчя своєї Мрі... Запалі лиця з розквітливими рум'янцями цегляних відтінків, потягнені тонісінькою шкірою, крізь яку на скронях проглядали сині жилки, вражали чимось несамовитим. Заплющені очі тремтіли деколи під темнілими повіками. Хоч на цих кілька хвилин покинув її той жахливий кашель... Вона спала...

Марко сидів непорушно. Не хотів будити її своїм зором, дивився у вікно... Була провесна... Рання провесна, повна неспокійного вітру, що бурлить кров і душу... Вітер заплітався в голі галузки старих яблунь і стукав ними в шибки...

Пригадалися чомусь слова Мрі: "Весна приносить нове життя або й смерть".

- Нове життя, нове життя, - одноманітно шепотів до себе.

Мрі заворушилася. Неспокійно зиркнув на неї... Спалені гарячкою уста шепотіли щось у сні. Дивився довго-довго... Срібними каскадами розкинулось її біляве волосся довкола голови... Спливало тихо, поважно з білосніжного чола на подушки... Воно одно було незмінно молоде, таке, як давніше, минулими провеснами...

Пробігав безладними думками все минуле. Було важко... нестерпне важко... Яблуневі гілки стукали у вікно. Злякано глянув на Мрі.

- Невже це правда, не сон? Невже ця молоденька, схорована дівчина - це його Мрі?

Щось люто душило в горлі, котилося твердим клубком десь з-під грудей та гупало в лоб.

- Моя маленька Мрі, солодка Мрі, - шепнув здавлено.

Схилив у долоні голову і важко, нечутно заривався... Здрігався всім тілом від хвилі болю, що рвалася з грудей... За вікном шаруділи яблуні.

Відкрила очі. Побачила його голову, схилену низько біля своїх ніг. Зрозуміла все...

- Мар, не плач! Пощо? - промовила спокійно. - Так мусить бути! Так, видно, треба!

Підняв голову. Дивився крізь сльозини на неї. Голос її видався йому тремким гомоном розколеного серця дзвону...

- Не мусить! Не треба! Не хочу! Ти не... - і, дико затискаючи п'ястуки, не докінчив.

Мрі всміхнулася блідо. В синіх очах її заясніла іскорка вогню, що потухав.

- Ти знаєш сам, що це... Сухоти... І лікарі сказали це давно! Не можна ж попадати в розпуку!

- Ні-ні, це брехня! Вони всі ідіоти!.. Ти... ти не... помреш!..

Почав жагуче цілувати її тонкі бліді, мов з воску, пальці. Мовчали довго. Мрі закрила очі й гладила Маркове волосся.

- ...Була в мене сьогодні вранці Вона, - почала шепотом. - Прийшла нечутно з-за вікна, з саду...

Марко зірвався, як шалений.

- Вона?... Хто?... При тобі я ввесь час! Мрі, ти маєш гарячку!

- Ні, ні, стривай! - хитнула головою. - Прийшла до мене й кивала пальцем - кликала мене...

- Мрі, так не можна! Тобі це снилось! - страхітливо перебив.

- Ні, вона була! Отака старенька бабуса у фіолетовій сукні... Принесла зі собою запах далеких морів і країн... Дивилася на мене так ласкаво... і кивала пальцем... Щось шепотіла, та вітер заглушив її слова!..

У голосі Мрі пробивалася певність. Не було в ньому ніякого сліду гарячки. Марка прошив моторошний холод. Хотів перечити, переконувати - не міг...

- Ах, як важко кидати мені тебе... як важко!.. та що ж... - гризкий кашель бухав з її грудей. Сухо заходячись, рвала свої легені. Марко злякано кинувся до неї.

- От, бачиш! Тут уже нічого немає, - вказала на груди. - Тут тільки пуста!.. Піду від тебе геть. Назавжди... Будуть іти нові весни та осені... будуть цвісти дерева та квіти - а мене вже не буде. Буду в землі... Гнити... уся, вся зогнию...

- Мрі, кохана Мрі, не можна! Мовчи! Благаю - мовчи!.. Ти будеш зо мною... Навіки. Не дам тебе нікому!.. Ти будеш завжди моя!.. - розпачливо, хрипко кидав Марко.

- Мар, положи свою голову ось тут, на груди... нехай мені здається, що все є добре... як передше...

Марко легенько поклав голову. Засунула в його волосся свої холодні пальці і, сльозаво задивлена у весну за вікном, всміхалася тихо й смутно...

Яблуні стукали в шибки...

Вертався із цвинтаря. Поламаний, прибитий, без однієї думки. Хитаючись, мов тінь пияка, проходив провулками міста.

Здавалося, що був на похороні когось далекого, чужого. Прощав того чужого без співчуття, зовсім бездумно... Ледве волік за собою важенні ноги. Поспішав чомусь, щоб не спізнитись додому, бо там чекає Мрі.

Раптом мигнуло йому лискавкою, що Мрі вже не жде, що її вже нема. Пригадалися молитви над гробом за рабу Божу Марію - але не дуже над цим застановлявся. Було так страшно пусто... Зайшовши у свою дільницю, щохвилини зупинявся, дивився на кам'яниці, щоб розізнатись, куди далі йти - будинки видавалися йому чужими і непривітними.

Перед сходами до свого будинку зупинився. Пригадалося йому, що цими сходами ступав сьогодні враз із багатьма людьми. Щось ще тиснулось у спомині, але він не розбирав... Майже вибіг нагору. Постукав у двері. Ніхто не відчиняв. Пошукав у пальті ключа.

У сінях стояв якийсь млісний задух. Заточився. Пригадав собі, що так пахне кадило та воскові свічки... Всім тілом пхнув двері найближчої кімнати і опинився у своєму кабінеті. Звалився в крісло, не скидаючи ані пальта, ані капелюха. Хвилини були довгі, безконечні. Було тихо. Та враз із цього спокою виросло щось дике, страшно дражливе...

Ні, цього було забагато! Рішуче забагато... Десь там у стіні, в мурі виразнісінько цокав годинник. Так... о!.. знову... знову... Можна було докладно почути хід його

зубчастих колісцят. Навіть шелест довгого, мосяжного маятника...

Марко швидко кинувся до стіни. О, тут... під цим килимом, що нітрохи не приглушував цього пекельного ходу, був він... цей годинник... Гупнув з усієї сили п'ястуком:

- Мовчи, мовчи!

Та годинник у стіні, глибоко в цегляному мурі, спокійнісінько, як і раніше, вицокував своє незмінне, холоднометалеве "тик-тик, тик-тик!!!"

Бив у стіну долонями. Люто... дико. Глухо дудоніли удари. Та шелест зі стіни чути було далі... Почав товкти головою. Хотів заглушити його хід...

Та одноманітне "тик-тик, тик-тик" розповзалось довкола, з усіх сторін доносився цей пекельний звук.

Вискочив на середину кімнати. Затуляв вуха п'ястукми до болю. Не помагало. Крізь закриті вуха залізали ці удари до мізку і міліонами розжарених шпильок кололи.

- Рятунку! - крикнув дико.

Очі заблукали швидко по кімнаті і зупинились на овальному портреті, що висів на килимі проти дверей. Глядів довго, здивовано, начеб не пізнавав. На обличчі пробігали нервові судороги, що викривлювали його в дивні, страхітливі маски. Вдивлявся в портрет і шукав на ньому чогось довго, поспішно. Несподівано оглянувся.

У вікні стояла велетенська фіолетова тінь. Задержалась хвилинку на шибках, пізніше пройшла крізь них і впала на кімнату. Марко уважно глядів на кожний її порух, а вона, поволі суваючись, перейшла на стіну. Торкнулась берега килима, посунулася по ньому і... зупинилась на овальному портреті.

- Мрі, моя Мрі! - болісно скрикнув Марко.

Щойно тепер пізнав овальний портрет Мрі. Тепер побачив у ньому те, чого шукав раніше - очі. Так, це були сині, глибоко-розумні очі Мрі. Дивились йому просто в душу і смутно всміхались...

Не знаючи, що робить, вхопив за стілець і зняв портрет. Вп'ялив у нього очі близько-близько і почав, як біснுவатий, раз-у-раз цілувати обличчя Мрі. Поспішно засунув його під полу пальта і вибіг, не оглядаючись, на вулицю.

Блукав довго по всьому місті. Притискав долонями до грудей портрет, захований під пальтом. Боявся, щоб не загубити його де по дорозі. Без ніякої думки, крім отієї, що в нього тут на грудях є захована Мрі, проходив поволі вулицями.

Зупинився на хвилинку біля трамваєвої зупинки проти театру і, тупо дивлячись на проїжджаючі трамваєві вози, збирався йти далі.

Та пощо ж було йти далі, коли назустріч йому йшла Мрі?

Так, справжня, жива Мрі. У своєму чорному капелюсі, з лагідною усмішкою на устах, йшла йому назустріч. Ні, це не омана, - це вона!

- Мрі, кохана Мрі! - крикнув Марко, коли зрівнялась із ним, - не пізнаєш? Я Марко!..

Та Мрі пройшла мимо, всміхаючись солодко до свого Марка.

- Мрі, зажди, зажди, хочу... - розпачливо кликнув та озирнувся...

Позаду нього не було нікого. Тільки велика фіолетова тінь сягала аж до його стіп.

Марко з божевільним криком кинувся бігти в тому напрямі, куди йшла Мрі. Люди боязко розступилися перед ним. А він, похилений важко вперед, біг непритомно і викрикував якісь незрозумілі згуки. Перед собою бачив тільки цю фіолетову тінь, що мерехтіла поперед нього. Біг довго-довго...

Зупинився за містом ген далеко, над рікою. Не стало фіолетової тіни. Кудись пропала. Жовті, весняні води, клуб'ячись, ринули швидко вперед. Гриміли в береги настирливо та дико.

Побачив... Так, побачив на другому березі виразнісінько знову свою Мрі. Звернена обличчям до нього, робила долонями якісь знаки. Кликala до себе.

Пішов. Не здригався від холодної води. Була для нього тепла. А коли вже сягала йому до уст, побачив свою Мрі над собою. Сміялася до нього переливно. Шепотіла щось ніжно, тихо.

Було спокійно та добре. Світилися притьмлено далекі вогні. Дзвонило у срібні дзвоники надвечір'я...